

Introduktion

Af Jørgen S. Nielsen

I al opmærksomheden omkring udviklingerne i mellemøsten har shi'ismen fået en mere markant profil i offentligheden. Megen af den regionale rivaliseren er blevet forklaret med henvisning til spændinger mellem den sunnitiske og den shi'itiske tradition. Det er naturligvis bekvemmeligt nemt at kunne falde tilbage på en simpel kategorisering som denne – ligesom det forsimplede det libanesiske kaos i sin tid at gøre det til en kristen-muslimsk konflikt.

Nu er emnet naturligvis ret meget mere indviklet og varieret end som så. Der er i disse år en voksende interesse blandt antropologer og religionsforskere i folkelig spiritualitet og ritualer, hvor shi'ismen, især med fokus omkring Karbala/'Ashura fejringerne, tilbyder rigt materiale. Her kan peges på Ingvild Flaskeruds arbejde¹ og ph.d.-afhandling fra Toby Howarth² inden for de seneste år ved Vrije Universiteit Amsterdam. Mens Flaskeruds arbejde har fundet sted i Shiraz, har de andre to arbejdet i Hyderabad, Indien. Dels er den sydasiatiske tradition interessant her, men det er også arbejdet med den kvindelige spiritualitet, hvor Karbala narrativet tilbyder en meget stærk og aktiv kvindelig dimension, som komplementerer den mandlige. Selv finder jeg dette interessant, naturligvis, fordi disse dimensioner er blevet importeret til Europa af den muslimske indvandring, som også har inkluderet shi'itiske grupper fra overalt i den shi'itiske verden. Her har Flaskerud og andre så fulgt med og set på hvad der sker med ritualerne og deres mening i de nye kontekster.

Dette er ikke helt urelevant til de emner, der repræsenteres ved de tre artikler med shi'itisk tema i dette nummer af *Tidsskrift for Islamforskning*. Netop de ressourcer, der er at finde i Karbala-narrativet, har været mobiliseret på helt centrale måder i nogle af de politiske udviklinger i mellemøsten de sidste få år. Artiklerne blev præsenteret ved et FIFO seminar i 2010, hvor ideen var at præsentere gængs dansk forskning med fokus på shi'isme. I Danmark er det et lille område, så det er vel ikke tilfældigt, at dagens program havde fokus på mellemøsten.

Thomas Fibigers artikel er placeret i Bahrain, men den peger på kernekoncepterne i shi'ismen – ritual og imam – som nogle af de vigtigste ressourcer i shi'itisk identitets-

formning, blandt andet også når der er fokus på det politiske. Ganske kort men slående analyserer Claus V. Pedersen de roller, der spillede af de to mest fremtrædende – symbolske, som han skriver – ledere af 'den grønne bølge' efter det omstridte parlamentsvalg i sommeren 2009. Her igen var symbolikken omkring fejringen af Ashura den følgende december, altså levendegørelsen af Karbala-narrativet, et betydeligt punkt i begivenhedernes forløb. Her var det dog som symbol på den mere vante politiske betydning, opstanden mod tyranniet, i dette tilfælde særligt vægtig idet det var den samme symbolik, som havde gennemsyret det oprør, der i 1979 bragte Khomainsi og det islamiske styre til magten. I den tredje artikel, Rune Fribergs om Hizbullah, er det ligeledes nødvendigt at begynde med en diskussion om den religiøse diskurs. Uden den forstår man ikke, hvordan Hizbullah fungerer, præsenterer sig selv, eller hvorledes partiet har haft så stor held til at appellere til meget forskellige grupper, inkl. kristne, samt manøvrere mellem modsætningsfyldte støtter.

Hver især belyser de tre artikler vigtige dimensioner af den nutidige situation i tre forskellige lokaliteter i mellemøsten. Deres forskellighed illustrerer, hvor forsigtig udenforstående skal være med at nå en hasteslutning om områdets angivelige fællesstræk – shi'ismen mod sunnismen, religiøse mod sekulære, mm. Man skal også passe på ikke at falde i den fælde, som jeg antyder foroven, at shi'isme ikke kun er noget mellemøstligt.

Jørgen Schiøler Nielsen er professor og leder af Center for Europæisk Islamisk Forskning, Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet. Herudover er han bl.a. formand for Forum for islamforskning.

¹ Ingvild Flakerud, *Visualizing Belief and Piety in Iranian Shiism*, London: Continuum, 2010.

² Toby Howarth, *The Pulpit of Tears: Shi'i Muslim Preaching in India*, PhD thesis, Faculty of Theology, VU Amsterdam, 2001.